№ 65 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перасылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрациі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам

№ 65 (261). Год III. Вільня, 20 жніўня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

19 жніўня.

Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: На захад ад Байель пасьля вельмі вялікага агню пачаліся англіцкіе атакі між Мэтэрн і Мэріс. Яны былі адбіты ў нашых пярэдніх баевых лініях. Наабапал Ліс ажыўленые разьведкі. На поўнач ад Анкр мы пасунулі ўпярод нашые лініі і ўзялі палонных.

Фронт гэнэрал-ан-шэфа ф. Бэн'а: Між Анкр і Уаз заўзятая агневая бітва. На паўдня ад Сомм адкінено наступленьне аўстралійскага войска проці Гэрвіль. На захад ад Руа нашае наступленьне было ўдачнае. Французскіе атакі наабапал дарогі Ам'ен—Руа часьцю контратакамі адкінены. Некалькі панцырных аўтамобіляў разьбіто артылерыйскім агнём і ручнымі гранатамі. На палудзень ад Авр зламаліся другіе штурмы непрыяцеля. Непрыяцель уварваўся у заходнюю часьць Бэврэнь. Мы ўзялі аттуль нашые войскі на ўсходнюю часьць. Пры Ля Сіньі мы адкінулі некалькі наступленьняў ворагаў. Між Уаз і Эн вялікая артылерыйская бітва. Пад вечар непрыяцель атакаваў між Карльпон і Нуврон. У заўзятых бітвах мы задзержалі непрыяцельскі штурм, каторы ўсюды зламаўся перад нашымі пазыцыямі.

Фронт нямецкага Насьледніка: Агнявая бітва і дробные стычкі.

ВЛАДЫВАСТОК. Чэха-славацкі глаўнакамандуючы паслаў прэдстаўніком саюзьнікаў мэморыал, у каторым выясьняе, што канечна патрэбна больш хуткая і больш шырокая падмога, каб заняць Іркуцк. Калі войскі саюзьнікаў праз 6 тыдняў ня займуць Іркуцка, дык гэта адналькава с пагібельлю ўсіх чэха-славакоў.

ШТОКГОЛЬМ. Наступнік Каледіна Богаевскі выступіў проці супольнай дзейнасьці с чэха-славакамі. Ен склікае казацкі з'езд у Ніжні Уральск, каб пастанавіць там адлучыцца ад саюзьнікаў.

КІЕУ. «Русскій Голосъ» наказывае: «Дарожнікі наказываюць, што пасьля заняцьця Грузіі нямецкімі войскамі там прыкладны парадак. Усюды ёсьць жаданьне высунуць грузін на першае месца. Арганізацыя рэгулярнай грузінскай арміі ідзе ўперад.

У Самары ўтварыўся «Камітэт членаў установчага сэйму», каторы абвесьціў сябе ўсерасейскім урадам. Большасьць яго складаецца с соцыял-рэвалюцыанераў. Ваенная ўласьць у руках чэхаславакоў. Пры камітэце ёсьць прэдстаўнік саюзьнікаў.

БЭРЛІН. Англіцкі ваенны карэспандэнт Вільі, што быў доўгі час на паўночна-заходнім фронце Індыі, наказывае, між іншым, у аднэй амэрыканскай газэце: „Спачатку вайны там былі заўсёдные бітвы. Момандзкіе плямёны нам дужа дадзевалі. Пастаянные напады мясцовых жыжараў меняліся з нашымі каральнымі экспэдыцыямі. Нам рэдка ўдавалося браць палонных. Ранейшая наша індыйская армія ўся паслала ў Эўропу. Мы карысталі аэроплянамі і панцырнымі аўтомобілямі.

БЭРН. У 6-х выбарных акругох Нью-Іорка зроблены прадвыбарны блёк між рэспубліканцамі і дэмакратамі. Гэты блёк перад выбарамі ў конгрэс паказывае баязьнь перад пашырэньнем соцыялістычных рухаў у Амэрыцы. Усе кажуць, што выбары ў сэнат і конгрэс адбудуцца пад лёзунгам: вайна ці мір.

БЭРН. Амэрыканскі міністэр грашавых спраў дамагаецца павышэньня падаткаў на зыскі ў часе вайны ў разьмеры 80%. Гэткім спосабам, на яго думку, можна пакрыць 40 мільярдаў падатку.

БЭРЛІН. Знаходзячыйся тут украінскі міністэр-прэзыдэнт Лізагуб заявіў карэспандэнтам газэт, між іншым: «Перш-на-перш трэба выясьніць справу аб граніцы і фінансах. Палажэньне ў Украіне робіцца ўсё мацнейшым. Злосьць, паддзержываная чужымі грашыма проці ўраду гэтмана, слабее. У найбліжэйшые 3 або 4 месяцы маскоўскіе рублі будуць выняты з ужытку і заменены карбаванцамі. Ураджай у Украіне сёлета вышэй сярэдняга».

ВЕНА. У Любляне арганізавалася паўднёва-славянская нацыянальная рада, каторая паставіла сабе мэтай дзержаўную незалежнасьць паўднёвых славян.

ШТЭТІН. Плаваньне ў балтыцкіх гаванях цяпер абвешчэно зусім свабодным.

С прычыны даражыні папэры і ўсё ўзрастаючай платы работнікам адміністрацыя „Гомана" прымушэна па прыкладу другіх газэт павялічыць цану сваё газэты.

Пачынаючы ад 1 кастрычніка 1918 году асобны нумэр „Гомана" будзе каштаваць 10 фэн., за месяц у месьце — 70 фэн., ва ўсім краю і заграніцай — 90 фэн.

Вільня, 20 жніўня 1918.

У Нямеччыне, ня гледзячы на тое, што вайна ўсё яшчэ йдзе поўным ходам, людзі ўжо даўно пачалі думаць аб тым, як адбудоўваць жыцьцё свае старонкі, крэпка зруйнаванае вайной. «Нельга сумлевацца,—пішэ быўшый канцлер Нямеччыны, Міхаэліс, у зборніку «Die neue Heimat», —што мірны час будзе для нас вельмі цяжкі. Ва ўсіх галінах нашага гаспадарскага жыцьця будзе выяўляцца нестача. Емінные справы, праўда, паправяцца, бо шмат чаго будзем даставаць с сумежных усходніх краёў і вернуцца да хаты салдаты, утрыманьне каторых за межамі краю было вялікім ціжарам для нашага еміннага бюджэту, — але выдайнасьць нашай сельскай гаспадаркі паменшала праз вайну на цэлы сьцяг гадоў. З заморскіх зямель с прычыны нестачы караблёў да нас будуць падвазіць мала, або й нічога, дык яшчэ доўга будзе панаваць даражыня".

Тое, што пішэ Міхаэліс аб вялікай і магутнай дзержаве, у яшчэ вялікшай меры адносіцца да нашага краю. І нам трэба больш, чым каму, прыгатаўляцца да тэй вялізарнай і цяжкой работы, якая нас жджэ ў блізкім ужо часе.

Работа гэная перш за ўсё эканамічная, бо без матэр'яльнае асновы нельга будаваць свайго дзержаўнага жыцьця. Дзеля яе патрэбна ўтварэньне спэцыяльных арганізацый, каторые-бы абслужывалі, як сьлед, беларускі народ у яго эканамічным адраджэньні. Паўзіраймася на суседніе краі —і ўсюды ўбачым тварэньне ўсялякіх таварystв, саюзаў, супалак, банкаў, хаўрусных складаў і фабрык сельска-гаспадарскіх машын і г. п. Як прыклад, можэм адзначыць на тварэньне ў Галічыне ўкраінскага парцэляцыйнага банку с капіталам на 6 мільёнаў крон; гэта ўстанова мае занімацца распрадажай селянам зямлі.

Кажучы аб нашым краю, мы не даем пакуль-што ніякага пляну, а толькі кідаем думку, зьвертаючыся да тых беларусаў і іншых шчырых грамадзян нашае Бацькаўшчыны, каторые здольны да шырэйшай эканамічнай працы, маюць патрэбнае знаньне, могуць сабраць колькі трэба, грошы і т. п. Прыйшла ўжо іх пара, і яны павінны даць Бацькаўшчыне тое, што паводлуг іх здольнасьці і сіл магчыма, разумеючы ўсю вагу вызначэнага ім жыцьцём становішча.

Палякі і жыды.

Можэ каму, не знаючы нашага жыцьця, здасца непадобным да веры, што малая жменя польскіх паноў, некалі панаехаўшых с Польшчы, гэтак распаношылася на нашай зямлі, што ня толькі апалячыла ўсё тутэйшае панства, але мае вялікі апэтыт праглынуць і беларускую народную масу і спольшчыць усю Беларусь. Але, на жаль, гэта — чыстая праўда: мы, беларусы, лішне востра адчуваем уціск культуры «братняга народу», каторы стараецца навязаць нам сваю нацыанальнасьць зусім не культурнымі спосабамі... Вось-жэ, мы тым лягчэй можэм зразумець, што павінны цярпець нацыанальные *меншасьці* ў Польшчы, дзе палякі становяць не нейкую невялічкую жменю, а *панующую большасьць*, і маюць (ці прынамсі будуць мець) *уласьць* у сваіх руках.

С-паміж нацыанальных меншасьцей Польшчы найбольш ярка сваімі нацыанальнымі адзнакамі выдзеляецца жыдоўскае насяленьне. Проці яго і выступае перайшоўшы ўсе магчымые граніцы польскі нацыаналізм, захапіўшый пераважываючую часьць польскага грамадзянства. Аб польскіх адносінах да жыдоўскай справы апаведае на страніцах газеты «Berliner Tageblatt» п. Эріх Домбровскі.

Як наказываюць памянутаму аўтару, польскі ўрад маніцца праводзіць раўнапраўства ўсіх грамадзян. Але хто жыве ў Польшчы і хочэ карыстацца грамадзянскімі правамі, той павінен быць паляком. Жыды ані паводлуг месца жыцьця, ані з грамадзянскага пагляду не становяць аднароднай масы і рассыпаные сярод польскага насяленьня, яны павінны з ім зьліцца. Свабода веры мае быць для жыдоў забаспечэна; аднак, выкладовай мовай у іх школах павінна быць мова польская. Канечне патрэбна агранічэньне ў форме сьвяткаваньня нядзелі, каб жыды ў гэты дзень не рабілі конкурэнцыі хрысьцянам.

Домбровскі кажэ, што праграма польскага ўраду кіруецца да асыміляцыі жыдоў з рэштай насяленьня. Ведама, цяпер яшчэ нельга прарочыць удачы ці неўдачы гэтае праграмы. Усё будзе залежаць ня толькі ад загадаў ураду, але і ад духу, які будзе панаваць у прыслухаючых ьму адміністрацыйных установах. „Адносіны да жыдоў—канчае сваю статьцю К. Домбровскі — дадуць культурную ацэнку польскага народу ў жыцьці нацыянальнасьцей. Аб гэтым не павінны забывацца ля Віслы!“

На жаль, трэба сказаць, што апошніе словы п. Домбровскага ня дойдуць да вушэй польскіх палітыкаў. Польская палітычная мысьль даўно ўжо выйшла за межы панятцяў аб культурнасьці, пашане нацыянальных правоў, чалавекалюбстве. Сучасные палякі вераць толькі ў аднаго бога: фізычную сілу, сілу кулака, гвалту, ды гэтак загыпнатызавалі і сябе, і сваё грамадзянства, што на яве пачынаюць сьніць, быццам яны ўжо маюць гэнную сілу. І хоць жыцьцё неўмаліма напамінае ім, што як-раз сілы ў іх нема, што яны—забаўка ў руках вялікіх эўропэйскіх волатаў,—асьлепленьне дагэтуль не праходзіць, і гэта ярка выяўляецца ва ўсей польскай палітыцэ гвалтаў і ўціску над слабейшымі народамі.

Г. Б.

У Вільні і ваколіцах.

× **Беларускіе пачатковые школы** Беларускага Камітэту (Сьв.-Юрскі пр. 44, 18 і Аўгустынскі зав., рог вул. Савіч) пачалі навуку ў панядзелак, 19 жніўня. Запіс новых вучняў яшчэ адкрыт.

× **Падзяка.** Вучням Беларускай школы ў Горадні засылаем сардэчную падзяку за прысланые ў дарунку сшыткі і ўсякі пісарскі рыштунак.

Вучні Беларускай пачатковай школы Т-ва «Золак».

× **Госьці з Нямеччыны.** Вядомы нямецкі палітык і старонік рэформы зямельнай уласнасьці, Адольф Дамашкэ, разам с прэдстаўнікамі несоцыялістычных прафэсіянальных саюзаў Мітгофам, Гартманам і Гушэ, ды членам Рэйхстагу, Бэрэнсам, прыехалі ў Вільню. Яны знаёмяцца з эканамічным палажэньнем Літвы і стараюцца вызваць у нямецкім грамадзянстве цікавасьць да гэтага краю. З Вільні яны едуць у Коўну.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
16—17	+ 20,9°	+ 13,2°
17—18	+ 19,3°	+ 10,0°
18—19	+ 15,9°	+ 12,0°

З усяго Краю.

МЕНСК. **Урадова.** на моцы пастановы Рады Беларускае Народнае Рэспублікі з 22 ліпня сёл. г., новы Народны Сэкрэтарыят, зложэны пакуль-што с старшыні І. Серады і сэкрэтароў Л. Зайца, Ф. Вернікоўскага і В. Захаркі, 23 ліпня прыступіў да спаўненьня сваіх павіннасьцей, прыняўшы ўсе справы ад Народнага Сэкрэтарыяту 1 га (габінэт Воронкі) і 2-га (габінэт Скірмунта) складу.

Канцэлярыя і аддзелы Сэкрэтарыяту месьцяцца ў доме № 43, пры Захараўскай вуліцы.

Старшыня Народнага Сэкрэтарыяту прынімае кожын дзень, апрача сьвят, ад 0 да 11 гадз. раніцай.

Краёвые маркі.

Спіс прыказаў і загадаў абвешчае аб зьмене § 3 загаду Пазычковай Касы на Усходзе с 16 студня 1918. Паводлуг гэтай весткі, Пазычковая Каса на Усходзе мае права адгэтуль выдаваць вядомые ўжо „Darlehnskassenscheine“ (нямецкіе рублі) ў марках — білетамі на ½, 2, 5, 20, 50, 100 і 1,000 марак. Выпуск новых крэдытак пачнецца ў канцы жніўня. Найперш маюць быць пушчэны ў ход 50 марковые крэдыткі. У чародных тыднях будуць выпушчэны ўсе другіе крэдыткі з выключэньнем 1.000 марковых, бо на іх прыгатаўленьне трэба яшчэ колькі часу.

Крэдыткі, дэталічнае апісаньне каторых будзе пададзена дзеля агульнага ведама, розьняцца ад старых крэдытак тым,

1) што яны маюць быць выданы ў марках,

2) што мейсца выданьня іх не „Ost Bank für Handel u. Gewerbe“ (Усходні Банк для Гандлю і Промыслу), а „Darlehnskasse Ost“ (Пазычковая Каса на Усходзі), каторая ў свой чарод ад 1 студня 1918 г. лічыцца ўстановай нямецкага гасударства,

3) крэдыткі на парадняй старане маюць надпіс, каторы служыць завярэньнем забясьпечаньня Нямецкай дзержавай; там напісано: „Выкуп крэдытак Пазычковай Касы Ост у нормальнай вартасьці гасударственай маркі забаспечэн нямецкім гасударствам.

Наагул 5, 20, 50 і 100 марковые крэдыткі падобны да ўжываных дагэтуль 3, 10, 25 і 100 рублёвых крэдытак, аднак розьняцца тым, што 5 марковые атрымліваюць сіні, а 100 марковые—зялёны колер, каб не было магчымым зьмешываць с 3 і 100 рублёвымі крэдыткамі. Да ½, 1, 2 марковых крэдытак выбраны зусім новы ўзор. Крэдыткі ўсе будуць пад нумэрамі.

Выпуск новых марковых крэдытак Пазычковай касай у валютным адношэньні ніякіх зьмен мець не будзе. Ужо загадам с 30 мая 1917 г. было апавешчэна завярэньне гасударства нямецкага аб выкупе грошы па 2 мар. за 1 руб.; ад таго часу грошы Обост ня лічыліся больш у валюце рубля, але ў валюце маркі,— гэта значэ, што курс грошы залежыць не ад курсу расейскага рубля, а ад курсу нямецкай маркі. Аднак, тая акалічнасьць, што гэтые грошы насілі назоў рубля і на самых гэтых білетах не было гасударственай гарантіі, паслужыла прычынай нялічэных недаразуменьняў, а так сама і недавер'я. Праўда, мястовае насяленьне даволі добра ведала аб вартасьці гэтых грошы і роўнасьці іх з нямецкімі плацежнымі знакамі, але ў вёсцы, на жаль, панавала вялікае незнаньне гэтых грошы, і гэта акалічнасьць часта была выкарыстана на ўбытак селянам. Цяпер усе гэтые сумлеваньні скончыліся. Выжэй паданые словы аб гасударственнай гарантіі так падабраны, што і самые недаверчые і ліхаемные ня могуць сумлевацца ў гасударственай гарантіі. Грошы Обэрост цяпер і сваім зьверхнім выглядам роўны кожнаму другому нямецкаму знаку аплаты. У плацежным руху новые крэдыткі паводлуг вартасьці сваей гэтак сама адносяцца да нямецкіх грошы, як былые да гэтага часу нямецкіе рублі, г. зн. адна крэдытка Пазычковай Касы Ост на 1 рубель = роўна крэдытцы Пазычковай Касы на 2 маркі = роўна нямецкай крэдытцы на 2 маркі.

Нейкі час будуць пускацца ў ход як новые, так і старые „Darlehnskassenschein“. Выкуп і спын карыстаньня былых грошы Обэрост будзе адбывацца такім парадкам, што падавацель замест былушага нямецкага рубля атрымае крэдытку Позычковай Касы на 2 маркі, і пачнецца тады толькі як новые грошы будуць выпушчэны ў дастатачным ліку. Такім парадкам валадзелец былых рублёў не мае патрэбы непакоіцца, а, наадварот, ён можэ спакойна карыстацца і цяпер гэтымі рублямі пры плацежах прыватнага і публічнага характэру, асабліва пры зносінах с публічнымі касамі. Калі пачнецца выкуп і спын карыстаньня старых грошы, то пэрыод выкупу будзе такі доўгі, што кожын знойдзе магчымасьць выкупіць свае рублі. Пэрыод гэты на меншы меры будзе 6 месячны, а дзеля таго, каб кожын без ніякіх турботаў мог выкупіць грошы будзе сваечасна аб гэтым апавешчэна і з гэтэй-жэ мэтай наладжэна многа меняльняў.

КОЎНА. «Baltisch-Litauische Mitteilungen» тлумачыць завядзеньне ў нашым краю валюты ў марках усё ўзрастаючай розьніцай у цане так-званага «рубля Об. Ост» і расейскага рубля. Пры выпуску рублёў Об. Ост думалі зраўнаваць яго с курсам царскіх рублёў. Шыбкіе зьмены курсу апошніх, аднак-жэ, зрабілі гэта немагчымым ужо на самым пачатку. Пазьней быў устаноўлен пастаянны курс рубля Об. Ост на 2 маркі. Калі-ж пасьля расейскай рэвалюцыі царскі рубель, даходзіўшый у сваім часе курсу м. 2.80, пачаў незвычайна шыбка падаць, даходзячы мамэнтамі курсу 80 фэн.,—істнаваньне рублёў Об. Ост с курсам 2 м. сталося нежаданым для нямецкай валюты.

Краёвые маркі будуць пушчэны ў ход у канцы жніўня. У першы чарод—50-марковкі, пасьля—у працягу 2 месяцаў—паўмарковкі, марковкі, двох—, пяцёх—, дваццацёх— і стомарковкі. Тысячамарковкі выйдуць пазьней. Усе бумажкі будуць з нумэрамі.

З менскага жыцьця.

═ Нас просяць надрукаваць, што праектаванае злучэньне клюбаў „Беларуская Хатка“ і так-званага расейскага, аб чым у нас была памешчэна карэспандэнцыя, мае на

Францішк Олехновіч.

На Антокалі.

П'еса ў 3 актах са сьпевамі і танцамі.

(Гл. „Гоман“ № 64).

З'ява 13.

ВІНЦЭНТ, МІХАЛІНА, ЗОСЬКА і БАРБАРА (уходзяць і седаюць навакол стала).

ВІНЦЭНТ.

А годзе ўжо вэлачыцца па гарах. Чэлавек не сабака, каб меў бегаць, як той конь. Гарачыня страшэнная, сонце пячэ, —ці-ж не лепей пасядзець тутака, і выпіць піва.

МІХАЛІНА.

Але. І я ўмарылася!

БАРБАРА.

Як вам здаецца, ці Ігнат прыедзе, ці не?

МІХАЛІНА.

Ах, каб толькі ён ня скрыўдзіўся!

ЗОСЬКА.

Ня скрыўдзіцца.

МІХАЛІНА.

Скуль можэш ведаць, дурная?

ВІНЦЭНТ.

Ды кінь! Усё добра будзе!

МІХАЛІНА.

А я маю нейкае благое прачуцьцё!

БАРБАРА.

Глупства прачуцьцё! Усё добра будзе! На што без прычыны маркоціцца!

З'ява 14.

ТЫЕ-Ж і ІГНАТ.

ІГНАТ

(убегае засопшыся).

Пан Вінцэнты! Дзе пісьмо?

МІХАЛІНА.

А вун!—вось і наш Ігнат!

ЗОСЬКА.

Пан Ігнат! чаму вы так спазьніліся! Нам было смутна без вас.

БАРБАРА.

Што-ж гэта? Вы ня хочаце нават прывітацца?!

ІГНАТ (вітаючыся).

Ах, выбачайце! Пан Вінцэнт! Дзе пісьмо?

МІХАЛІНА.

Седайце, панок з намі!

ВІНЦЭНТ.

Якое пісьмо? (прыпомніўшы) Ах, праўда! забыўся! было нейкае пісьмо. Не памятаю, куды падзеў...

ІГНАТ.

Язэп казаў, што схавалі ў кішэнь.

ВІНЦЭНТ.

У кішэнь? (шукае ў кішані) Дык седайжэ нарэсьце! Што ты стаіш нада мной як чорт над грэшнай душачкай! Глупства пісьмо! Не ўцячэ! Прачытаеш заўтра. Сягоньня трэба супачыць, павесяліцца... (знайшоўшы пісьмо дае яго Ігнату).

ІГНАТ

(седае, накладае на нос акуляры і чытае).

БАРБАРА.

Вось працавіты чалавек! Ніколі не адпыхне,—нават у нядзелю займаецца інтарэсамі... (Да Ігната): Пан Ігнат, пан Ігнат!..

ІГНАТ.

Выбачайце, выбачайце!.. я зара.

БАРБАРА.

На такога чалавека можна сьмела аперціся.

ВІНЦЭНТ.

Ігнат?—гэта сьцена, мур! За ім, як за мурам.

МІХАЛІНА.

Дык трэба заказаць абед і для Ігната... Ён-жэ пэўне так сама няеўшы.

ВІНЦЭНТ.

Што-ж ты сядзіш?... Пан Ігнат! што вы будзеце есьці?..

ІГНАТ.

(пісьмо выпала з рук, вочы глядзяць у адзін пункт, рукі бязсільна апусьціліся, ува ўсей фігуры відаць бязсільле. Маўчыць).

МІХАЛІНА.

Пан Ігнат!..

БАРБАРА.

Пан Ігнат! што пан?.. Што вам?..

ВІНЦЭНТ

(тузаючы Ігната).

Ігнась!..

ІГНАТ (слабым голасам).

Не тая лінія... не тая лінія!..

ВІНЦЭНТ.

Гэта з гарачыні так... (Да кэльнэра): Хлапец: сьцюдзёнай вады... або піва!..

(Усе абступаюць Ігната).

БАРБАРА.

Ведама! у такую гарачыню нема дзіва, калі чалавеку зробіцца кепска.

ІГНАТ (я.-в.).

Не тая лінія!

мэці не злучэньне беларусаў з маскоўшчынай, а злучэньне арганізацый, якіе маюць тые-ж самые культурные задачы.

Літоўская выстаўка.

18 жніўня ў Каралеўцу адчынена літоўская выстаўка. Заступнік начальніка Militär-Verwaltung Litauen у сваей прамове назваў гэту выстаўку мастом, які зьвязывае Літву з Нямеччынай.

ГОРАДНЯ. За нячыстасьць у іх салёнах пакараны штрафам два тутэйшые цырульнікі.

Шавец Ной Пузэўскі за не заяўку скуры пакаран штрафам 50 мар.

ГОРАДНЯ. 11 жніўня немцы ўстроілі тут вялікае спортовае і гімнастычнае сьвята, на каторым было каля 3.000 гасьцей, у тым ліку многа жыхараў краю.

ГОРАДНЯ. Да стоража на чыгунцы ў 3 вярстох ад места зайшоў неяк малы хлопчык і папрасіў напіцца. Пакуль стораж хадзіў да студні, хлопчык сьцяг разам с кішанёвым гадзіннікам, ляжаўшым на стале. Колькі дзён таму назад стораж сустрэў на вуліцы ў Горадні малога злодзея з драўляным конікам. Хлопец прызнаўся, што «паменяў» срэбны гадзіннік на гэтага коніка ў аднэй краме. Валадзельца крамы аддалі пад суд.

БЕЛАСТОК. „Bialyst. Ztg." адзначывае, што варочаючыеся ўцекачы, адбудоўваючы свае хаты, стараюцца ставляць іх больш практычна і хараша, чым былі ранейшые. Сьцены ў іх вышэйшые, вокны —вялікшые; пры будаваньні студзен угледаюцца, каб яны не былі шкодны здароўю; перад хатамі садзяць кветкі, стаўляюць платы і т. д.

ЧОРНАЯ ВЕСЬ, пад Беластокам. Тут адаюць у падрад будоўлю вялікага дому для жыльля. Аб варунках можна даведацца у тутэйшым лясьніцтве, або ў упраўленьні лесамі ў Беластоку, Мікалаеўская вул. 3.

ОРАНЫ. За спробу даць хабара кантралеру мяса тутэйшага жыхара Сымона Магадоўскага аштрафавалі на 500 марак.

ДЗЬВІНСК. На месца вышшаўшага ў адстаўку штадтгаўптмана барона ф. Браўн назначэн капітан Бэвэрунгэ.

Тут адкрыта вашпрудка, каторая дае магчымасьць тысячам людзей кожын дзень ачысьціцца ад бруду.

АСТАША. На вясельлі госьці пасварыліся, і ўзьнялася вялізарная баталія. Некаторые біліся зялезнымі прутамі, іншые —каменьнем, а Уладыслаў Гарошка—валавянай куляй, прыладжэнай да канца пружыны. Дайшло да таго, што Гарошка выгнаў с хаты ня толькі ўсіх гасьцей, але і маладых. Канец гэтага вясельля адбудзецца на судзе.

КРЫВУЛЬКА. У начы на 15 е жніўня с тутэйшых хлявоў выкрадзены 10 сьвіней. 2 забіты на месцы. Аднак, зладзеяў разам с крадзеным удалося задзержаць у Сувалках. Яны аддадзены пад суд.

ПІЛІПОВА. За недазволенае рыбацтва ў тутэйшых водах аддадзены пад суд некалькі асоб.

ЧЭРНЯКОУ. С пашы прапала 14-гадовая даяўчынка-пастушка с 3 каровамі. Думаюць, што тут мело месца ліхадзейства і кража кароў.

КОУНА. Каля форту № 1 знайшлі хлопчыка 2 дзён з запіскай у літоўскай мове. «Казімір, каталік», Аб матцы нічога невядома.

КОУНА. За апошні час вада у Нёмне стаяла так высока, як ніколі ў гэту пару не бывала: 1 м. 76 ц. вышэй нормы.

ЖАГОРЫ. Тут паліцыя арэштавала банду, учыніўшую у ваколіцах многа забойств і грабежстваў.

ПЛУНГІ. Тут адбыліся ўрачыстые закладзіны фундамэнту новага каталіцкага касьцёла. У фундамэнці замуравалі бляшанку з рознымі сучаснымі дакумэнтамі. Бышые на ўрачыстасьці людзі сабралі паміж сябе 2.500 марак.

ЛІГУМАІ, Шавельск. пав. Тутэйшая грамада пастанавіла закончыць будоўлю касьцёла, пачатую перад вайной і спыненую с прычыны ваеннай навальніцы.

КУРШАНЫ. Два нямецкіе ваенные, Нэйман і Лэнкфэльд, забіты разбойніцкай бандай.

МІТАВА. 38-гадовая Ліза Г., утраціўшая некалькі гадоў таму назад абедзьве ногі, у тую нядзелю атруцілася, абрыдзіўшы жыцьцё.

ВЭНДЭН. Старшыня Роннэнбэргскай воласьці, Вэндэнскага пав., ф, Зэнгбуш, застрэлен у часе падарожы ў Раўну. Куля папала ў лёгкіе. Армейская каманда 8 налажыла на грамаду Горсфэнгоф, у межах каторай ён быў застрэлен, штрафу 50.000 марак.

С Польшчы.

ВАРШАВА. Дзеля вядзеньня перэгавораў з аўстрыяцкім урадам аб розных неадкладных пытаньнях у Вену пасланы прэдстаўнік польскага ўраду, гр. Прээзьдзецкі.

БЭРЛІН. «Lok Anz.» піша: „У часе нарад у вялікай глаўнай кватэры з учасьнікамі прэдстаўнікоў польскага ўраду згодзіліся аб кандыдатуры на польскі трон эрц-гэрцога Стэфана. Злучэньне Польшчы з Галічынай аканчацельна адкінуто. Гэтак сама пакінута думка аддаць польскую карону імператару Каралю. Польшча будзе незалежным каралеўствам, апіраючымся на цэнтральные дзержавы. Што ў першы чарод ёй прыдзецца абаперціся на Нямеччыну, аб гэтым нельга сумлевацца. Нямецкіе інтарэсы будуць забасьпечэны спэцыяльнымі ўмовамі і конвэнцыямі".

Эрц-гэрцог Кароль-Стэфан радзіўся ў 1860 гаду. Другая яго дачка, Марыя, у 1909 гаду вышла замуж за Героніма Радзівілла, трэйцяя, Матыльда,— за кн. Чарторыйскага. Эрц-гэрцог ужо многа гадоў жыве ў адным с сваіх замкаў у Галічыне.

ВАРШАВА (В.Т.Б.). «Przegl. Por.» наказывае, што рэзультаты нарад у нямецкай глаўнай кватэры — вельмі добрые. Вядома, патрэбны будуць яшчэ далейшые перэгаворы, але прынцыпіяльнай угоды ўжо дайшлі.

Вестці з Расеі.

БЭРЛІН. Гэльфэрiх ня вернецца на сваё становішчэ нямецкага пасла пры расейскім урадзе, пакуль нямецкае пасольства будзе аставацца ў Пскове. Часова справамі пасольства кіруе райчы пасольства, Рыцлер, у Рэвелі.

ШТОКГОЛЬМ. С прычыны весткі, што пецярбурская арганізацыя кадэтаў выказалася проці палітыкі Мілюкова, с кадэцкіх крыніц наказываюць, што гэта рэзалюцыя прынята на прыватнай нарадзе 15-цю немаючымі павагі кадэтамі. Мілюков узяўся быць пасраднікам між кіеўскімі кадэтамі з нямецкай орыентацыей і маскоўскімі кадэтамі. У апублікованай газэтамі заяве Мілюков кажэ, што трэба кіравацца толькі інтарэсамі краю. Ад саюзьнікаў для Расеі ніякай помачы нельга спадзевацца.

РОТТЭРДАМ (В.Т.Б.). Дыплёматычные зносіны між Амэрыкай і савецкай рэспублікай разарваны. Чычэрын заявіў прэдстаўніком саюзьнікаў, што Расея знаходзіцца не ў палажэньні вайны, а абароны. Прэдстаўнікі саюзьнікаў адказалі яму, што на яго і на расейскі ўрад ускладаюць асабісты адказ за лёс арэштаваных савецкім урадам англіцкіх і францускіх грамадзян.

БЭРЛІН. Бюро П.Т.А. наказывае з Масквы аб занятцьці Сімбірска савецкім войскам. Войска саветаў падыходзіць да Кацярынбурга. Троцкій—на фронце. 8.000 аружных казакоў прылучыліся да савецкіх войск. Савецкіе войскі ідуць на Онегу.

ГААГА. Паводлуг «Times'a», палажэньне чэха-славакоў у Сібіры —вельмі цяжкое. Выяўляецца нестача артылерыі, патронаў, ботаў. На чыгунках нехватае вагонаў.

Гэтая-ж газэта наказывае с Пецярбурга аб выкрыцьці змовы, мешаўшай на мэці паварот царызму. Ідэйным кіраўніком яе лічаць б. маршалка Думы, Родзянку.

ПАРЫЖ. «Temps» наказывае, што глаўную каманду над ваеннымі экспэдыцыямі ў Расею і на Урал узяла Англія.

МАСКВА. «Правда» піша: «Ліквідацыя высадкі англічан на Расейскую зямлю—гэта справа некалькіх дзён. Выезд нямецкага пасольства не азначае новай вайны».

Казань, занятая чырвонай гвардзіей, знаходзіцца пад цяжкім агнём чэха-славацкай артылерыі. У месьце ўзьняліся вялізарные па

ВІНЦЭНТ.

Гэта я, Ігнась! Пазнаеш мяне? Гэта я—Вінцэнт!

ІГНАТ.

Не тая лінія, пан Вінцэнт, не тая лінія.

ВІНЦЭНТ.

Што ён кажэ? Ігнась! Гдзе лінія? Хто лінія?

КЭЛЬНЭР

(нясе шклянку з вадой).

МІХАЛІНА (да Вінцэнтага).

Пакінь яго! Хай вып'е вады, то лягчэй яму будзе! (Да Ігната) Пан Ігнат! Выпіце вады! (Дае яму шклянку).

ІГНАТ (у злосьці).

Ды кажу-ж: не тая лінія Радзівіллловічаў! Той, што памёр у Амэрыцы—гэта з другой лініі.

ВІНЦЭНТ.

Ен у гаручцы!

МІХАЛІНА.

Скуль-жэ вы ведаеце!

ЗОСЬКА.

Ах, я нешчаслівая!

(разам.)

ІГНАТ.

Пісьмо... пісьмо ад консуля... Я паслаў свае паперы, а яны адаслалі мне і пішуць, што гэта не тая лінія... Нябошчык мне не радня.

ВІНЦЭНТ (у злосьці).

А каб ты згарэў! Гдзе-ж гэтае пісьмо?.. (падымае пісьмо з зямлі і чытае, пасьля кажэ Ігнату): Дык на што-ж казалі аб тым, чаго не было?! Эх, паскуднік!..

МІХАЛІНА

(валіцца на крэсла і цяжка дыхае).

Што?! не радня? О, Божухна!.. Ох! ох! каб хаця сто тысячаў!..

ЗОСЬКА.

Каб хаця пяцьдзесят!

ВІНЦЭНТ.

Каб хоць дзесяць!—і то было-б добра. А тут нічагусенькі! А каб цябе колька ў бок! Вось шэльма!..

ЗОСЬКА (да Ігната).

Дык гэта ж ашуканства, далібог! Калі так, калі вы ўжо мяне так перад шлюбам ашукалі, што-ж бы было пасьля шлюбу! Ого-го! Вам зусім верыць нельга! О! я не такая дурная! Ня выйду за вас замуж,—за такога ашуканца! (ідзе ў глыб сцэны).

ІГНАТ.

Дык панна Зофія!.. дык панна...

МІХАЛІНА (да Ігната).

Фэ! гэта наўта брыдка! Мы ніколі не спадзеваліся, што вы пан Ігнат будзеце нас гэтак ашуківаць! Я заўсёды думала, што на гэта не паважыцеся! Я думала, што вы іншы чэлавек! Ніколі не спадзевалася!.. Фэ! сорам, пан Ігнат!

(адходзіць за дачкой).

ІГНАТ.

Выбачайце... Дык я...

ВІНЦЭНТ.

На што-ж дурылі галаву, калі гэты нябошчык вам не радня? Што гэта?! Жарты? О! я жартаваць с сябе не дам!

ІГНАТ.

Дык пан Вінцэнт! Я-ж не казаў, што гэта напэўна, я доўга ня верыў—гэта вы казалі, што напэўна...

ВІНЦЭНТ.

А бо вы безупынна гаварылі, што той зрадзіў таго, а той гэтага, дык я падумаў, што і заправды вас зрадзіў якійсь багаты дзядзька... А каб ты згарэў!.. Усё прапала!.. (Ідзе за жонкай).

ІГНАТ.

Выбачайце, я вам хачу ўсё добра растлумачыць. Бачыце—мяне зрадзіў Амброжы, а Амброжага...

ВІНЦЭНТ.

Дык хаця ў такі момэнт кінь радзіць сваіх Амброжых, а то чэлавека да злосьці давядзеш!

ІГНАТ.

Пан Вінцэнт! Выбачайце, а гэтые... 50 рублёў?..

ВІНЦЭНТ.

А адчапіся ўжо ад мяне!

(з жонкай і дачкой пайшоў за кулісы).

З'ява 15.

ІГНАТ, БАРБАРА і КЭЛЬНЭР.

ІГНАТ

(сядзіць на крэсьле і, гледзючы непрытомна, бяз думкі паўтарае):

Не тая лінія!.. Не тая лінія!..

КЭЛЬНЭР (уходзіць).

А для пана трэба абед?

ІГНАТ (я. в.).

Не тая лінія... што? а? абед? — не, ня трэба!.. Не тая лінія...

КЭЛЬНЭР (выходзіць).

(Далей будзе).

жары, зьнішчыўшые ўжо цэлые кварталы.

Пераважная часьць Самарскай губэрні, паветы Новаузенскі і Мікалаеўскі,—у руках большэвікоў.

БЭРЛІН. Урадовая газэта расейскага спаўняючага камітэту паміж іншым піша:

«З нашых «саюзьнікаў» ніхто больш не ўкрывае праўдзівай мэты англіцка-францускага наступленьня. Слова «адбудова монархіі» —на вуснах усіх. Паход у Расею закончыцца для Англіі растаяньнем англіцкага імпэрыялізму і ўтратай шмат калоній».

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньні.

17.VIII. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Між Ізэр і Анкр—ажыўленые разьведкі. Пры В'е Бэркен адбіты новые наступленьні ворагаў.

Фронт генэрал-ан-шэфа ф. Бэн'а: Наабапал Руа ворагі ізноў павялі свае сільные штурмы. Армія генэрала Гут'е адбіла ўсе атакі. Французы мелі найцяжэйшые страты. Пры Галю агонь нашай артылерыі разагнаў грамады ворагаў, прыгатаўляўшыхся да штурму. Глаўны ціжар учарашніх бітв прыпадаў наабапал Авр. Ворагі адбіты. Пры Гэнвур і ля дарогі Ам'ен-Руа занятые ворагамі часьці нашых пярэдніх пазыцый былі ў начы адабраны назад контратакай. На поўдня ад Авр новые і новые атакі ворагаў зламаліся пэлком яшчэ перад нашымі лініямі. Пры Нэфрэнь артылерыйскім агнём і ў пешых бітвах мы адкінулі ворагаў.

Фронт нямецкага Насьледніка: Дробные бітвы.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: У Эльзасе, пры Ляргіцэн, мы ўварваліся ў францускіе акопы і ўзялі палонных.

З англіцкай лятучай эскадры, атакаваўшай Дармштад, мы зьбілі 4 вялікіе самалёты.

18.VIII. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Пешые бітвы пры Бокуа і на поўначы ад Анкр.

Фронт генэрал-ан-шэфа ф. Бэн'а: Наабапал Авр ворагі ўчора далей штурмавалі. С сільнай падмогай сваіх панцырных самаходаў і артылерыі яны наступалі першай раніцай уздоўж дарог з Ам'ен і Мондід'е ў Руа. Іх панцырные самаходы былі разбіты, а пяхота адкінута агнём і контратакамі. Пры Бэврэнь адбіты новые штурмы ворагаў. На паўночным заходзе ад Шольн варожые штурмы не маглі разьвінуцца пад нашым сконцэнтрованым агнём. Наабапал Руа штурмы ворагаў зламаліся перад нашымі лініямі. На поўначы ад Отрэж ворагі ўварваліся на нашу пярэднюю лінію. У іншых мясцох яны адкінуты агнём, або контратакамі.

Фронт нямецкага Насьледніка: Пры Вэль—удачные пешые бітвы.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: Удачнае наступленьне у варожые акопы пру Блямон. У Вогезах, у даліне Фавр, пры Фрапэль, нашы пярэдніе варты па загаду адступілі перад варожымі атакамі.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ВЕНА (В.Т.Б.). 15.VIII. Італьянскі фронт: Атакі ворагаў на Тонале скончыліся поўнай няўдачай і пад нашым агнём зламаліся с цяжкімі стратамі. На паўдня ад праходу ворагам удалося ўзяць умацаваны апорны пункт на Монтіцэлё, але контратакай ён быў намі ўраз-жэ ўзят назад.

У Албаніі пры Дэволі нашы войскі ізноў мелі ўдачу.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі затапілі ў Канале 13.000 тонн.

Беларускіе народные песьні.*)

„ЖНІВО“.

Менская губэрня.

Наранцы прыйшоўшы на поле.

«Дабрыдзень Госпаду Богу,
Жыту ядраному, Хадаяіну
Палявому!»
—Здароў, здароў, жнеі маладыя.

———

Увечары, ідучы з поля.

«Дабранач Госпаду Богу,
Жыту ядраному, Хадаяіну
Палявому!»
— На здароўе, жнейкі маладыя,
Сярпы залатыя!
Прыхадзеце заўтра параненька,
Як сонейка ўзойдзе:
Я-ж таго люблю, хто рано прыходзе,
Позна ў двор адходзе;
Я-ж таго не люблю, хто позна прыходзе.
Рана ў двор адходзе!

Віленская губэрня.

«Баравая зязюля,
Чаму ў бары не кукуіш,
Чаго ў мой сад прылятаіш?»
— Як-жа мне ў бары кукаваць,
Калі за сасонкамі ня відаць,
За салоўкамі ня чуваць!..
«Маладая дзевачка,
Чаго ў маткі плакала,
Чаго да нас прыехала?»
— Як-жа мне ў мамачкі ня плакаць:
Калі за брацейкамі ня відаць,
За сястрыцамі ня чуваць!..

———

У барку, ў барку, ў прыборку,
Рабіў малойчык каморку.
Прышла да яго дзевачка:
«Памажы, Божа, малойцу
Гэту каморку рубіці!
Рубі каморку нізенькую,
Высякай ваконца вышынькае,
Каб да нас салаўі лятаці,
Каб нас рана пабуджалі!
Сьвякроўка ня матка — будзі ня будзе,
Сваю нявестку абсудзе:
«Лянівая, нявестка, лянівая:
Сонца ня зойдзе — спаць пойдзе,
Сонца ў ваконца ня ўстане,
У хаці работкі не знайдзе,
Выйдзе на вулку—гуляе».

———

Цёмна-цёмна за дваром,
Ідуць баяры ўсе радком,
Вядуць Міхалю на кані,
Яго галоўка на мячы.
За ім мамачка, плачучы:
«Сынку, сынку, Міхале,
За каго галоўку палажыў?
Ці за мамачку нядужу,
Ці за сястрыцу дасужу,
Ці за татачку старога,
Ці за брацікa малога?»
— Ні за мамачку нядужу,
Ні за сястрыцу дасужу,
Ні за татачку старога,
Ні за брацікa малога, —
Палажыў галоўку за дзеўку,
За яе ціхія ўходы,
За яе нізкія паклоны!

———

Зялёная дубровачка,
Чаму ў цябе дуб'я многа,
Зялёнага ніводнага,
Лісточкамі ні згоднага?
Маладая дзяўчынка,
Чаму ў цябе бацькоў многа,
А роднага ніводнага,
У парадачку нізгоднага?

———

У полі дымы дымяць,
Там малойчык ваюе,
Па ём мамачка бядуе.
«Не бядуй, мамачка, родная мая:
Не адзін я ваюю:
Сам Бог нада мною,
Шабелька пад палой,
Востры меч пад другой!»

———

Кругло мало балоцічка,
Там хадзіла маладзічка
Ды сеіла красу сваю,
Красу сваю, зялёную рутачку:
«Расьці, расьці, краса мая,
Тонкая, высокая, каранямі глыбокая,
Каранямі глыбокая,
Лісточкамі шырокая.
Як буду я у мамачкі,
Я цябе палоць буду,
Як дастануся да сьвякроўкі,
Дык я цябе з карэнь вырву,
Цераз тын перакіну: *)
Хай цябе валы зьядуць,
Нахай цябе коні стопчуць!
Валы зьядуць, бушуючы,
Коні стопчуць, гарцуючы,
Зьядуць валы палавыя,
Стопчуць коні вараныя.

———

Пара дамоў, пара!
Халодная раса пала,
Адна раса лядовая,
А другая мядовая,
Мядовую шчыпаць буду,
Лядовую таптаць буду.
Мядовую для мамачкі,
Лядовую для сьвякроўкі.

———

Да ўжо вечар вечарэе,
Мой татачка вячэрае,
Заве мяне на вячэру.
«Да вячэрай, мой татачка,
А я ўжо вячэрала:
З'ела хлеба сухога,
Сьлёзкамі праганяла,
Свою долю праклінала:
Каб ты, долячка, агнём згарэла,
Я-б каля цябе ручкі пагрэла!
Багдай ты, доля, у вадзе ўтапілася,
Я-быб з табой памалілася!

Ковенская губэрня.

Да хадзіла каралёва жана па чыстаму полю,
Да насіла каралёва жана маладога дзіцяцю,
Да прасіла каралёва жана да Госпада Бога:
Дай, дай, Божа, каб майго караля на вайне забілі,
Тагды-б я малада за другога пайшла, ды за маладога,
Каб умеў і чытаць, і пісаць і ў скрыпачку граці,
А я-б малада і скакаць, і гуляць,
І ў далонькі пляскаць.

———

Загудзела пчолка па бару лятаючы,
Салодкі мёд зьбіраючы.
Там ня пчолка гудзела,
Там удоўка хадзіла,
Трэсачкі сабірала,
Абед гатавала.
Згатаваўшы паставіла,
Сама сеўшы, заплакала.

(* Вар. у мяст. Браславе:

На вулку выкіну!
Павяніш краса, як я сама маладая:
Ні ў роднага таткі,
Ні ў роднай матулькі:
У ліхога сьвякрова,
У ліхой сьвякроўкі!

*) Акцэнты ў песьнях паказаны курсывымі літэрамі.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман.» Рэдактар Язэп Салавей.